

**ПРАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ІМЕНІ КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО**

Кафедра правоохоронної та антикорупційної діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри правоохоронної та
антикорупційної діяльності

Володимир ЗАРОСИЛО

"*28*" "*08*" 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітній рівень: другий (магістерський) рівень

Освітня програма «Право

Київ 2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми кримінального права для здобувачів вищої освіти освітньої програми «Право» спеціальності 081 Право

Розробник:

Муравйов Кирило Володимирович, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, доктор юридичних наук.

Кирило МУРАВЙОВ

_____
(підпис)

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми «Право»

Володимир ЗАРОСИЛО

_____
(підпис)

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

Володимир ЗАРОСИЛО

_____
(підпис)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	очна (денна)	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання	українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів	1	1
Обсяг кредитів із розподілом за семестрами	4	4
Обсяг годин, у тому числі:		
- Аудиторні	40	20
- Лекційні	24	12
- Семінарські / Практичні	16	8
- Лабораторні	-	-
Самостійна робота, год	80	100
Форма семестрового контролю	екзамен	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни - формування глибоких теоретичних і практичних знань кримінального законодавства та особливостей його правозастосування з урахуванням судової практики для використання набутих знань у подальшій професійній діяльності; набуття здатності розв'язувати типові і не типові ситуації, задачі з різним ступенем складності; формування у майбутніх фахівців умінь та компетентності для забезпечення ефективного управління у сфері кримінальної юстиції з урахуванням останніх досягнень кримінального права та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з глибокими теоретичними і практичними знаннями щодо кваліфікації кримінальних правопорушень, здійснення розслідування і правосуддя у кримінальних справах та сучасних тенденцій розвитку національної доктрини кримінального права.

Завдання дисципліни передбачає забезпечення формування у здобувачів

освіти поглиблених знань кримінального законодавства України, а також здатність аналізувати проблемні положення кримінального права для здійснення ефективного нормотворчого процесу і управління у сфері кримінальної юстиції.

- з'ясування проблемних питань кримінального права;
- поглиблене вивчення законодавчих і теоретичних питань, пов'язаних з сучасними проблемами кримінального права;
- вивчення позицій науковців щодо перспектив вирішення проблемних питань кримінального права;
- проведення наукового аналізу кримінального законодавства і практики його застосування;
- виявлення переваг і недоліків, пропозицій щодо вдосконалення чинного кримінального законодавства;
- формування власної думки щодо проблемних питань кримінального права.

Цей курс розроблено таким чином, щоб сформувати у його слухачів компетентності, необхідні для застосування та тлумачення норм кримінального права, а саме:

- здатність критично аналізувати актуальні проблеми кримінального права України в контексті сучасних суспільних викликів та реформування правової системи;
- здатність оцінювати прогалини, колізії та суперечності чинного кримінального законодавства України, а також пропонувати шляхи їх усунення з урахуванням доктринальних підходів і правозастосовної практики;
- здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм кримінального права, а також розуміння особливостей їх застосування в умовах правової невизначеності та законодавчих змін.

Після завершення цього курсу здобувач освіти буде знати та вміти:

- дискутувати зі складних правових проблем кримінальної відповідальності, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання з урахуванням сучасних тенденцій розвитку кримінально-правової доктрини та судової практики;
- аналізувати спірні питання Загальної та Особливої частин кримінального права України на основі усвідомлення основних правових доктрин, цінностей і принципів кримінального права, а також позицій Верховного Суду та Конституційного Суду України;

- використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів кримінального права з метою вдосконалення законодавства та подолання проблем його практичної реалізації.

Програмні компетентності.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати задачі інноваційного характеру у сфері права, що передбачає застосування правових доктрин, правових принципів, норм права та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

2. **«Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права»** формує вміння практично використовувати систему джерел кримінального права, зокрема при вирішенні колізій між Кримінальним кодексом, Конституцією та міжнародними договорами.

3. **«Проблематика заходів кримінально-правового характеру»** розвиває навички практичного застосування заходів, що не є покаранням, зокрема при вирішенні питань щодо примусових заходів медичного характеру та відповідальності юридичних осіб. **6–11. «Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти волі особи, власності, громадської безпеки, службової діяльності, громадського порядку та правосуддя»** забезпечують практичні навички розмежування суміжних складів злочинів та правильної кваліфікації діянь у конкретних фактичних обставинах.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»** формує вміння практично застосовувати норми про воєнні злочини, агресію та геноцид в умовах збройного конфлікту.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Здатність розробляти проекти та управляти ними забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

1. **«Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики»** формує здатність розробляти концептуальні підходи до вдосконалення кримінального законодавства в умовах воєнного стану та євроінтеграції.

2. **«Проблематика заходів кримінально-правового характеру»** розвиває навички проектування системи заходів кримінально-правового впливу, зокрема щодо юридичних осіб.

3. **«Проблеми застосування амністії та помилування»** сприяє здатності розробляти та аналізувати проекти нормативних актів у сфері гуманізації кримінальної відповідальності, враховуючи корупційні ризики та процедурні вимоги.

4. **«Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки»** забезпечує вміння розробляти правові позиції та стратегії у справах, пов'язаних із державною зрадою та колабораційною діяльністю.

Спеціальні компетентності

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі у ситуаціях правової невизначеності забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

1. **«Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики»** дозволяє застосовувати принцип верховенства права в умовах правової невизначеності, спричиненої воєнним станом та реформуванням законодавства.

2. **«Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права»** формує здатність вирішувати складні правові задачі шляхом системного тлумачення норм з урахуванням конституційних та міжнародно-правових стандартів.

3. **«Проблеми застосування амністії та помилування»** розвиває вміння застосовувати принципи гуманізму та справедливості у ситуаціях, де законодавче регулювання є неповним або суперечливим.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності»** формує здатність застосовувати принцип верховенства права при розмежуванні зловживання владою та перевищення службових повноважень, зокрема у справах про корупцію.

5. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти правосуддя»** забезпечує застосування принципів незалежності суду та обов'язковості судових рішень у ситуаціях правової невизначеності.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

1. **«Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики»** потребує залучення знань із конституційного права, міжнародного права та кримінології для комплексної оцінки новітніх кримінальних загроз.

2. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності»** передбачає застосування міждисциплінарного підходу на межі кримінального та цивільного права при відмежуванні злочинних діянь від цивільно-правових відносин, зокрема у сфері шахрайства.

3. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки»** потребує поєднання знань кримінального права з кримінологією, конфліктологією та антитерористичним законодавством.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності»** вимагає міждисциплінарного аналізу на перетині кримінального права, етики, психології та соціології.

5. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»** інтегрує знання міжнародного гуманітарного права, кримінального права та міжнародних відносин.

Очікувані результати навчання (РН).

РН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять. забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

5. **«Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки»** розвиває вміння чітко та аргументовано викладати правові позиції щодо складних і суспільно резонансних справ про державну зраду та колабораціонізм. **6–8. «Проблеми кваліфікації правопорушень проти волі особи, власності та громадської безпеки»** формують навички доступного роз'яснення критеріїв розмежування суміжних складів злочинів як фахівцям, так і широкій аудиторії.

6. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності»** розвиває здатність публічно обговорювати антикорупційну проблематику, обґрунтовуючи правові висновки перед різними аудиторіями.

7. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»** забезпечує вміння доносити складні питання кваліфікації воєнних злочинів і геноциду до фахівців і нефахівців.

РН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

1. **«Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики»** формує розуміння зв'язку між цивілізаційними цінностями та розвитком кримінального законодавства в контексті євроінтеграції та захисту прав людини.

2. **«Проблеми застосування амністії та помилування»** дозволяє співвіднести цінності гуманізму, справедливості та рівності з правовими інститутами звільнення від покарання та етичними стандартами їх застосування.

3. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи»** забезпечує усвідомлення зв'язку між захистом людської гідності як фундаментальної цивілізаційної цінності та нормами кримінального права.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»** розкриває співвідношення між міжнародними гуманітарними цінностями та нормами про геноцид, військові злочини й екоцид.

РН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

2. **«Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права»** розвиває навички збору та аналізу матеріалів із різних правових джерел — законодавства, міжнародних договорів, практики Верховного Суду та наукової доктрини.

3. **«Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки»** потребує опрацювання судової практики, статистичних даних і наукових джерел щодо злочинів, пов'язаних із воєнним станом.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності»** передбачає збір та аналіз матеріалів правозастосовної практики, зокрема щодо сучасних форм шахрайства із використанням інформаційних технологій.

5. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності»** вимагає роботи з антикорупційним законодавством, рішеннями НАБУ, ВАКС та відповідними науковими базами даних.

РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи. забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

3. **«Проблематика заходів кримінально-правового характеру»** формує вміння аргументовано обстоювати правову позицію щодо підстав та меж застосування заходів, що не є покаранням. **6–8. «Проблеми кваліфікації правопорушень проти волі особи, власності та громадської безпеки»** розвивають здатність формулювати та відстоювати позицію щодо розмежування суміжних складів злочинів, оцінюючи докази у конкретних справах.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності»** забезпечує вміння наводити переконливі аргументи при кваліфікації корупційних злочинів, зокрема при доведенні ознак неправомірної вигоди.

5. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти правосуддя»** розвиває навички аргументації правової позиції у складних процесуальних ситуаціях, пов'язаних із втручанням у діяльність судових органів.

РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

1. **«Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики»** спонукає до дискусії щодо шляхів реформування кримінального законодавства в умовах нових викликів і пропонування обґрунтованих законодавчих рішень.

2. **«Проблеми застосування амністії та помилування»** розвиває здатність дискутувати щодо суперечливих аспектів інститутів гуманізації покарання та пропонувати варіанти усунення корупційних ризиків.

3. **«Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки»** забезпечує вміння дискутувати щодо меж кримінальної відповідальності за колабораціонізм і пособництво агресору та обґрунтовувати варіанти розв'язання спірних кваліфікаційних питань. **10–12. «Проблеми кваліфікації правопорушень проти громадського порядку, правосуддя та міжнародного правопорядку»** формують здатність вести дискусію щодо складних проблем кваліфікації та пропонувати системні шляхи їх вирішення.

PH18. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці. забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

2. **«Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права»** формує розуміння механізмів подолання колізій між Кримінальним кодексом, Конституцією та міжнародними договорами у правозастосовній практиці. **6–8. «Проблеми кваліфікації правопорушень проти волі особи, власності та громадської безпеки»** розвивають вміння долати колізії при розмежуванні суміжних складів злочинів, спираючись на практику Верховного Суду.

3. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності»** забезпечує знання механізмів подолання законодавчих колізій у сфері антикорупційного законодавства.

4. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»** розвиває вміння долати колізії між нормами національного та міжнародного кримінального права при кваліфікації воєнних злочинів.

PH20. Виявляти глибоке розуміння юридичної техніки та її прикладних аспектів у контексті правових знань та сучасної юридичної практики та застосовувати його у відповідності до доктринальних засад та актуальних викликів правозастосування. забезпечується такими темами навчальної дисципліни:

2. **«Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права»** формує розуміння вимог юридичної техніки до конструювання кримінально-правових норм та їх тлумачення у правозастосовній практиці.

3. **«Проблематика заходів кримінально-правового характеру»** розвиває вміння аналізувати законодавчі конструкції заходів кримінально-правового характеру з позицій юридичної техніки та доктринальних засад.

4. **«Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки»** забезпечує здатність оцінювати якість законодавчих формулювань складів злочинів проти національної безпеки та їх відповідність вимогам юридичної техніки. **7–9. «Проблеми кваліфікації правопорушень проти власності, громадської безпеки та у сфері службової діяльності»** розвивають вміння використовувати інструментарій юридичної техніки для точного розмежування складів злочинів та подолання прогалин у законодавстві.

5. **«Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»** формує здатність

застосовувати юридичну техніку при імplementації норм міжнародного гуманітарного права у національне законодавство.

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1 : «Актуальні проблеми застосування положень Загальної частини Кримінального кодексу України»

Основні положення лекції 1. Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики

Кримінальне законодавство України — це система нормативно-правових актів, що визначають підстави, принципи та порядок кримінальної відповідальності, центральне місце серед яких займає Кримінальний кодекс України 2001 року. Сучасний стан кримінального законодавства характеризується динамічними змінами, зумовленими як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками правового розвитку.

Чинний Кримінальний кодекс України зазнав численних змін із моменту прийняття, що свідчить про реакцію законодавця на нові суспільні виклики. До ключових проблем нормативної бази належать фрагментарність і непослідовність внесених змін, надмірна криміналізація окремих діянь, прогалини у регулюванні нових видів злочинних проявів, а також неузгодженість окремих норм із положеннями Загальної частини КК.

Введення воєнного стану в Україні з 24 лютого 2022 року зумовило суттєві зміни в кримінально-правовому регулюванні, зокрема криміналізацію колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК), пособництва державі-агресору (ст. 111-2 КК) та виправдання збройної агресії (ст. 436-2 КК). Крім того, було посилено відповідальність за дезертирство, самовільне залишення військової частини та невиконання наказу, введено нові спеціальні підстави для звільнення від покарання осіб, які добровільно стали на захист держави, а також розширено підстави застосування конфіскації майна як додаткового покарання.

Курс України на членство в Європейському Союзі зобов'язує до приведення кримінального законодавства у відповідність із стандартами ЄС та Ради Європи. Основні напрями адаптації охоплюють імplementацію антикорупційних директив ЄС та конвенцій Ради Європи, узгодження норм про відповідальність юридичних осіб із європейськими стандартами, реформування системи покарань з урахуванням рекомендацій ЄСПЛ, а також впровадження відновного правосуддя та пробації.

Сучасна злочинність набуває нових форм, що вимагає відповідної реакції законодавця. До найбільш актуальних новітніх кримінальних загроз належать

кіберзлочинність та злочини у сфері інформаційних технологій, злочини пов'язані зі штучним інтелектом та цифровими активами, гібридні загрози та інформаційна агресія, транснаціональна організована злочинність, а також злочини у сфері довкілля, зокрема екологічна злочинність та екоцид.

Основні положення лекції 2. Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права

Джерела кримінального права — це форми зовнішнього вираження кримінально-правових норм, що мають обов'язкову юридичну силу та застосовуються при вирішенні питань кримінальної відповідальності. Система джерел кримінального права України є предметом наукової дискусії та практичних суперечностей.

Традиційно єдиним джерелом кримінального права визнається Кримінальний кодекс України, що закріплено у ч. 3 ст. 3 КК. Водночас сучасна доктрина та практика виходять за межі цього формального підходу та визнають множинність джерел, до яких належать Конституція України як джерело вищої юридичної сили, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, рішення Конституційного Суду України, а також практика Верховного Суду.

Конституція України як акт найвищої юридичної сили визначає засади кримінально-правового регулювання. Зокрема, вона закріплює принцип законності (ст. 58 — закон не має зворотної дії, крім випадків пом'якшення відповідальності), заборону застосування покарання, що є жорстоким або таким, що принижує людську гідність (ст. 28), принцип індивідуальної відповідальності (ст. 61), а також право на справедливий суд та правову допомогу (статті 59, 62, 63). Колізії між нормами КК та Конституцією вирішуються на користь останньої, а Конституційний Суд має повноваження визнавати норми КК неконституційними.

Ратифіковані міжнародні договори є частиною національного законодавства України відповідно до ст. 9 Конституції. У сфері кримінального права це означає безпосереднє застосування норм міжнародних конвенцій при кваліфікації окремих злочинів, обов'язок імплементації конвенційних зобов'язань у КК, а також пріоритет норм міжнародного договору над нормами КК у разі колізії. До ключових міжнародних договорів у цій сфері належать Римський статут МКС, Конвенція ООН проти корупції, Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму та Палермська конвенція проти транснаціональної організованої злочинності.

Питання про судову практику як джерело кримінального права залишається дискусійним у доктрині. Практичне значення у правозастосуванні

мають постанови Пленуму Верховного Суду України, що містять обов'язкові роз'яснення норм КК, рішення Великої Палати Верховного Суду з питань правозастосування, рішення ЄСПЛ проти України, що зобов'язують до зміни правозастосовної практики, а також висновки Конституційного Суду щодо тлумачення кримінально-правових норм.

Основні положення лекції 3. Проблематика заходів кримінально-правового характеру

Заходи кримінально-правового характеру — це передбачені Кримінальним кодексом України засоби державного реагування на вчинення суспільно небезпечних діянь, що не є покаранням, але застосовуються у зв'язку з вчиненням кримінального правопорушення або із суспільно небезпечним діянням особи, яка не підлягає кримінальній відповідальності.

Заходи кримінально-правового характеру відрізняються від покарання за низкою ознак: вони не мають на меті кару та не тягнуть судимості, застосовуються не лише до осіб, що підлягають кримінальній відповідальності, спрямовані переважно на усунення небезпеки рецидиву, лікування або відшкодування шкоди, а також мають превентивний або відновний, а не репресивний характер. Система заходів кримінально-правового характеру за КК України включає примусові заходи медичного характеру (статті 92–96 КК), примусове лікування (ст. 96 КК), спеціальну конфіскацію (статті 96-1, 96-2 КК) та заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (розділ XIV-1 КК).

Підставою для застосування примусових заходів медичного характеру є вчинення суспільно небезпечного діяння особою, яка страждає на психічний розлад. КК передбачає такі їх види: надання амбулаторної психіатричної допомоги та госпіталізацію до психіатричного закладу із звичайним, посиленням або суворим наглядом (ст. 94 КК). Законом також визначено порядок продовження, зміни та припинення цих заходів (ст. 95 КК), а також можливість їх поєднання з кримінальним покаранням для обмежено осудних осіб відповідно до статей 20 та 94 КК.

Відповідальність юридичних осіб є відносно новим інститутом кримінального права України, запровадженим у 2014 році. Підставою для застосування відповідних заходів є вчинення уповноваженою особою юридичної особи злочину від її імені або в її інтересах (ст. 96-3 КК). Заходи застосовуються за вчинення визначеного переліку злочинів, зокрема корупційних злочинів та фінансування тероризму, і можуть полягати у штрафі, конфіскації майна або ліквідації юридичної особи (ст. 96-6 КК). Практичне застосування цього інституту пов'язане зі значними труднощами, зокрема

складністю доведення вини уповноваженої особи та відсутністю усталеної судової практики.

Основні положення лекції 4. Проблеми застосування амністії та помилування

Амністія та помилування — це інститути кримінального права, що є проявом державного гуманізму та дозволяють звільнити особу від покарання або пом'якшити його поза межами загального порядку, встановленого КК України. Обидва інститути є конституційно закріпленими, однак суттєво відрізняються за правовою природою та порядком застосування.

Амністія являє собою акт законодавчої влади — Верховної Ради України, що звільняє від кримінальної відповідальності або покарання певне коло осіб, визначених за загальними ознаками. Правову основу становлять ст. 92 Конституції України, що відносить амністію до виключної компетенції Верховної Ради, Закон України «Про застосування амністії в Україні» 1996 року, а також конкретні закони про амністію. Амністія поширюється на невизначене коло осіб і може передбачати повне звільнення від відбування покарання, часткове звільнення або скорочення строку покарання, заміну покарання більш м'яким, а також зняття судимості.

Помилування, на відміну від амністії, є актом індивідуальної милості Президента України щодо конкретної засудженої особи. Правову основу становлять ст. 106 Конституції України, що закріплює відповідне повноваження Президента, а також Положення про порядок здійснення помилування, затверджене Указом Президента. Помилування може передбачати повне або часткове звільнення від відбування покарання, заміну покарання більш м'яким або зняття судимості з особи, яка вже відбула покарання. На відміну від амністії, помилування застосовується виключно після набрання вироком законної сили та лише щодо конкретної особи на підставі її клопотання.

Практика застосування обох інститутів виявила системні проблеми та корупційні ризики. Зокрема, гостро стоять питання непрозорості процедури розгляду клопотань про помилування, відсутності чітких критеріїв прийняття рішень, ризиків зловживань при формуванні переліку осіб, що підпадають під амністію, а також практики ухвалення фактично індивідуальних актів під виглядом загальних законів про амністію. Відсутність належного парламентського та громадського контролю за процедурами застосування цих інститутів залишається однією з ключових проблем їх законодавчого регулювання.

Змістовний модуль 2 : «Актуальні проблеми застосування положень Особливої частини Кримінального кодексу України»

Основні положення лекції 5. Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки

Злочини проти основ національної безпеки України становлять одну з найбільш суспільно небезпечних груп кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачена розділом I Особливої частини КК України. В умовах збройної агресії Російської Федерації проти України ця група злочинів набула особливої актуальності, а їх кваліфікація та призначення покарань стали одними з найбільш складних і дискусійних питань правозастосовної практики.

Державна зрада (ст. 111 КК) є найтяжчим злочином проти національної безпеки та передбачає умисне діяння, вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Ключовою проблемою кваліфікації є встановлення спеціального суб'єкта — виключно громадянина України, а також розмежування державної зради із суміжними складами, зокрема шпигунством (ст. 114 КК) та диверсією (ст. 113 КК). Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони є прямий умисел та усвідомлення того, що діяння вчиняється на шкоду Україні.

Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК) та пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК) є відносно новими складами, введеними до КК у відповідь на збройну агресію Росії. Колабораційна діяльність охоплює добровільне співробітництво з державою-агресором або її окупаційною адміністрацією у різних формах — від участі в управлінні тимчасово окупованими територіями до пропагандистської діяльності. Суттєвою проблемою правозастосування є розмежування колабораційної діяльності з вимушеними діями осіб, що перебувають на окупованих територіях, та визначення добровільності як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони. Пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК) охоплює матеріальне, організаційне чи інформаційне сприяння збройній агресії та відрізняється від колабораційної діяльності передусім характером і формами вчинюваних дій.

Специфікою призначення покарань за злочини проти національної безпеки в умовах воєнного стану є широке застосування конфіскації майна як додаткового покарання. Конфіскація майна (ст. 59 КК) полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, що є власністю засудженого. Практика її застосування у справах про державну зраду та колабораційну діяльність ставить низку проблемних питань, зокрема щодо меж конфіскації, захисту майнових прав членів сім'ї засудженого, а також

відмежування конфіскації майна як покарання від спеціальної конфіскації як заходу кримінально-правового характеру.

Основні положення лекції 6. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи

Злочини проти волі, честі та гідності особи, передбачені розділом III Особливої частини КК України, посягають на одні з найбільш фундаментальних прав людини, гарантованих як Конституцією України, так і міжнародними договорами у сфері прав людини. Кваліфікація цих злочинів є традиційно складною через суміжність їх складів та спільність окремих ознак.

Торгівля людьми (ст. 149 КК) являє собою один із найбільш небезпечних злочинів цієї групи, що посягає на особисту свободу та людську гідність. Об'єктивна сторона злочину охоплює вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, із застосуванням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Ключовою кваліфікуючою ознакою є мета експлуатації, що може виражатися у сексуальній, трудовій, примусовій діяльності, трансплантації органів тощо. Суттєвою проблемою є розмежування торгівлі людьми від суміжних складів — незаконного позбавлення волі (ст. 146 КК), сутенерства (ст. 303 КК) та використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 КК).

Незаконне позбавлення волі (ст. 146 КК) та викрадення людини (ст. 146 КК) відрізняються між собою передусім способом вчинення: викрадення передбачає переміщення потерпілого всупереч його волі з місця перебування, тоді як незаконне позбавлення волі може здійснюватися без такого переміщення. Розмежування цих складів із захопленням заручників (ст. 147 КК) здійснюється за спеціальною метою останнього — примусити третіх осіб або державу вчинити або утриматися від вчинення певних дій як умови звільнення заручника. Відсутність такої спеціальної мети виключає кваліфікацію за ст. 147 КК.

Окремої уваги заслуговує проблематика кваліфікації цих злочинів в умовах збройного конфлікту, коли незаконне позбавлення волі або викрадення людини можуть набувати ознак воєнного злочину відповідно до норм міжнародного гуманітарного права та підпадати під кваліфікацію за ст. 438 КК. Правильне розмежування загальнокримінальних складів та злочинів проти міжнародного правопорядку в таких ситуаціях є одним із найскладніших практичних завдань.

Основні положення лекції 7. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності

Злочини проти власності, передбачені розділом VI Особливої частини КК України, є найбільш поширеною групою кримінальних правопорушень у практиці судів загальної юрисдикції. Їх правильна кваліфікація є однією з найбільш актуальних і дискусійних проблем кримінального права, оскільки суміжні склади мають спільні ознаки та відрізняються лише за окремими елементами.

Розмежування крадіжки (ст. 185 КК), грабежу (ст. 186 КК) та розбою (ст. 187 КК) здійснюється передусім за ознаками об'єктивної сторони та ступенем насильства щодо потерпілого. Крадіжка є таємним викраденням чужого майна, вчиненим без відома та згоди потерпілого і без застосування насильства. Грабіж характеризується відкритим викраденням майна, тобто вчинення якого усвідомлюється потерпілим або іншими особами, і може поєднуватися з насильством, що не є небезпечним для життя чи здоров'я. Розбій є нападом з метою заволодіння чужим майном, поєднаним із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або погрозою застосування такого насильства, і на відміну від крадіжки та грабежу є злочином із усіченим складом — вважається закінченим з моменту нападу незалежно від заволодіння майном.

Вимагання (ст. 189 КК) відрізняється від розбою тим, що вимога передачі майна поєднується не з безпосереднім фізичним насильством, а з погрозою насильства, знищення майна або розголошення відомостей, що ганьблять потерпілого. Ключовою кваліфікуючою ознакою, що відмежовує вимагання від самоправства (ст. 356 КК), є відсутність у винного дійсного або удаваного права на майно, якого він вимагає.

Шахрайство (ст. 190 КК) вчиняється шляхом обману або зловживання довірою і є єдиним серед злочинів проти власності, де потерпілий сам передає майно або право на нього внаслідок введення в оману. Сучасна практика демонструє стрімке зростання кількості шахрайств із використанням електронно-обчислювальної техніки, інтернет-технологій та систем дистанційного банківського обслуговування. Принципово важливим є відмежування шахрайства від цивільно-правових відносин, зокрема від невиконання договірних зобов'язань: кримінальна відповідальність настає лише за наявності умислу на заволодіння майном, що виник до або в момент отримання майна чи права на нього, а не після укладення угоди.

Основні положення лекції 8. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Злочини проти громадської безпеки, передбачені розділом IX Особливої частини КК України, характеризуються підвищеним ступенем суспільної небезпеки, оскільки створюють загрозу для необмеженого кола осіб, а не лише

для конкретного потерпілого. Кваліфікація цих злочинів пов'язана з низкою складних теоретичних і практичних проблем.

Створення злочинної організації (ст. 255 КК) та бандитизм (ст. 257 КК) є суміжними складами, що розмежовуються за специфічними ознаками організованого злочинного об'єднання. Злочинна організація характеризується стійкістю, ієрархічністю структури, розподілом функцій між учасниками та метою вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів. Банда як різновид злочинної організації відрізняється обов'язковою ознакою озброєності — наявності у членів банди зброї, при цьому достатньо, щоб зброя була хоча б в одного з учасників за умови обізнаності про це інших. Кваліфікуючою ознакою бандитизму є також спрямованість на напади, тоді як злочинна організація може переслідувати інші цілі. Суттєвою проблемою є розмежування злочинної організації від організованої групи як форми співучасті, що здійснюється передусім за ознаками стійкості та ієрархічності структури.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (статті 262–264 КК) є одним із найбільш поширених злочинів проти громадської безпеки. Предметом цих злочинів є вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини та пристрої, холодна зброя. Ключовими проблемами кваліфікації є визначення поняття вогнепальної зброї та відмежування її від пневматичної, газової чи сигнальної зброї, а також кваліфікація незаконного поводження зі зброєю в умовах воєнного стану, коли значна кількість зброї перебуває в обігу поза встановленим порядком.

Терористична діяльність (статті 258–258-5 КК) охоплює широке коло діянь, пов'язаних із застосуванням насильства або погрозою його застосування з метою залякування населення, дестабілізації діяльності органів державної влади або міжнародних організацій. Основними проблемами кваліфікації є відмежування тероризму від суміжних злочинів — диверсії (ст. 113 КК), бандитизму (ст. 257 КК) та масових заворушень (ст. 294 КК), а також встановлення спеціальної мети як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони. В умовах збройного конфлікту особливої актуальності набуває розмежування терористичних актів від воєнних злочинів.

Основні положення лекції 9. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, передбачені розділом XVII Особливої частини КК України, є одними з найбільш суспільно резонансних у контексті

антикорупційної реформи та євроінтеграційних прагнень України. Центральним поняттям цієї групи злочинів є поняття службової особи.

Службова особа визначається у примітці до ст. 364 КК як особа, яка постійно, тимчасово або за спеціальним повноваженням здійснює функції представника влади чи місцевого самоврядування, а також постійно або тимчасово обіймає в органах державної влади, місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій. Розмежування службових і приватних осіб є принциповим для правильної кваліфікації, оскільки відсутність ознак службової особи виключає застосування норм розділу XVII КК.

Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК) та перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 КК) є суміжними складами, що нерідко плутаються у правозастосовній практиці. Зловживання передбачає використання службовою особою своїх повноважень всупереч інтересам служби в межах наданої їй компетенції, тоді як перевищення полягає у вчиненні дій, що явно виходять за межі наданих повноважень. Обов'язковою ознакою обох складів є мотив — корислива мета або інша особиста заінтересованість чи прагнення задовольнити інтереси третіх осіб, а також наслідки у вигляді істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам.

Одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК) та надання неправомірної вигоди (ст. 369 КК) утворюють парні склади, що є проявом корупційної злочинності. Неправомірна вигода визначається як грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав. Ключовими проблемами кваліфікації є встановлення зв'язку між одержанням вигоди та вчиненням дії або бездіяльності в інтересах того, хто надає вигоду, а також відмежування неправомірної вигоди від подарунку, дозволеного законом. Особливої складності кваліфікація набуває щодо осіб, уповноважених на виконання функцій держави, які надають публічні послуги поза межами органів публічної влади — нотаріусів, аудиторів, оцінювачів тощо.

Основні положення лекції 10. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

Злочини проти громадського порядку та моральності, передбачені розділом XII Особливої частини КК України, посягають на суспільні відносини, що забезпечують нормальні умови життєдіяльності суспільства, дотримання загальноновизнаних норм поведінки та моральних стандартів. Кваліфікація цих

злочинів потребує чіткого розуміння їх розмежувальних ознак від суміжних складів.

Хуліганство (ст. 296 КК) визначається як грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. Ключовою проблемою є відмежування хуліганства від злочинів проти особи — умисного заподіяння тілесних ушкоджень (статті 121, 122 КК) та побоїв (ст. 126 КК). Розмежування здійснюється передусім за мотивом: хуліганство вчиняється з хуліганських спонукань, тобто через прагнення протиставити себе суспільству, продемонструвати зневагу до загальноприйнятих норм поведінки, тоді як злочини проти особи можуть мати конкретний особистий мотив щодо потерпілого. Кваліфікуючою ознакою, що суттєво підвищує суспільну небезпеку хуліганства, є його вчинення із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень.

Виготовлення та розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК) є злочином, кваліфікація якого пов'язана з необхідністю встановлення ознак порнографії як юридичної категорії. Чинне законодавство не містить легального визначення порнографії, що породжує значні труднощі у правозастосовній практиці та потребує залучення спеціальних знань у формі мистецтвознавчої або психологічної експертизи. Окремою та найбільш суспільно небезпечною формою є дитяча порнографія (ч. 3–4 ст. 301 КК), що охоплює будь-які матеріали із зображенням неповнолітніх у сексуальному контексті та є абсолютно забороненою незалежно від форми вираження та художнього задуму.

Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК) є порівняно новим складом, що відображає зростаючу суспільну чутливість до питань захисту тварин. Об'єктивна сторона охоплює знущання над тваринами, що спричинило їх загибель або каліцтво. Проблемами кваліфікації є розмежування жорстокого поводження з тваринами від дозволених законом форм поводження з ними, а також встановлення суб'єктивної сторони злочину, зокрема умислу та хуліганського або корисливого мотиву.

Основні положення лекції 11. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти правосуддя

Злочини проти правосуддя, передбачені розділом XVIII Особливої частини КК України, посягають на нормальну діяльність органів, що здійснюють правосуддя та сприяють йому, і є одними з найбільш небезпечних із точки зору підриву засад верховенства права та довіри суспільства до судової

системи. Їх кваліфікація пов'язана з розумінням функцій та повноважень органів правосуддя.

Втручання в діяльність судових органів (ст. 376 КК) полягає у будь-якому впливі на суддю з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення. Принципово важливим є відмежування кримінально забороненого втручання від законних форм процесуального впливу — оскарження судових рішень, заяв про відвід судді, звернень до органів суддівського самоврядування. Кримінальна відповідальність настає лише у разі протиправного впливу, що має на меті деформувати незалежне судове рішення.

Завідомо неправдиве показання (ст. 384 КК) охоплює неправдиві показання свідка, потерпілого, висновок експерта, оцінювача або неправдивий переклад, вчинені під час провадження дізнання, досудового слідства або судового розгляду. Обов'язковою ознакою є завідомість — тобто особа достовірно знає про неправдивість своїх показань. Проблемою є відмежування завідомо неправдивих показань від добросовісної помилки або суперечливих показань, зумовлених психологічними особливостями сприйняття та відтворення інформації.

Невиконання судових рішень (ст. 382 КК) є злочином, що безпосередньо підриває авторитет судової влади та ефективність правосуддя. Суб'єктом цього злочину є службова особа, яка умисно не виконує рішення суду, що набрало законної сили, або перешкоджає його виконанню. Принциповим є відмежування умисного невиконання судового рішення від об'єктивної неможливості його виконання. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варті (ст. 393 КК) є злочином проти правосуддя, що полягає у самовільному залишенні місця відбування покарання або слідчого ізолятора. Ключовою ознакою є самовільність, тобто відсутність законних підстав для залишення місця ув'язнення, що відмежовує цей злочин від правомірних дій особи при незаконному позбавленні волі.

Основні положення лекції 12. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, передбачені розділом XX Особливої частини КК України, є найбільш тяжкими злочинами, відомими кримінальному праву, та посягають на фундаментальні цінності міжнародного співтовариства. В умовах збройної агресії Росії проти України кваліфікація цих злочинів набула виняткової практичної актуальності.

Воєнні злочини (ст. 438 КК) охоплюють серйозні порушення законів і звичаїв війни, заборонені нормами міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевськими конвенціями 1949 року та Додатковими протоколами до них. До воєнних злочинів належать умисне вбивство цивільного населення, катування та нелюдське поводження з військовополоненими, умисне знищення цивільних об'єктів, застосування заборонених засобів ведення бойових дій тощо. Ключовою проблемою кваліфікації є встановлення зв'язку між вчиненим діянням та збройним конфліктом, а також розмежування воєнних злочинів від загальнокримінальних злочинів, вчинених під час збройного конфлікту. Суттєвим є також питання відповідальності за накази — принцип виконання наказу не звільняє від кримінальної відповідальності за воєнні злочини.

Злочин агресії (ст. 437 КК) полягає у плануванні, підготовці або розв'язанні агресивної війни чи збройного конфлікту, а також участі у змові, спрямованій на вчинення таких дій. Суб'єктом злочину агресії можуть бути лише особи, які фактично здійснюють контроль над діями держави або керують ними, — вищі посадові особи, військове керівництво. Кваліфікація цього злочину в умовах агресії Росії проти України є безпрецедентним завданням для національної правової системи та вимагає тісної взаємодії з міжнародними правовими інституціями.

Геноцид (ст. 442 КК) визначається як діяння, вчинене з умислом знищити повністю або частково будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу шляхом вбивства членів цієї групи, заподіяння їм тяжкої шкоди, умисного створення умов, розрахованих на повне або часткове фізичне знищення групи, а також запобігання дітонародженню в такій групі. Обов'язковою та визначальною ознакою геноциду є спеціальна мета — намір знищити групу як таку, що відрізняє його від злочинів проти людяності та воєнних злочинів.

Екоцид (ст. 441 КК) полягає у масовому знищенні рослинного або тваринного світу, отруєнні атмосфери або водних ресурсів, а також вчиненні інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу. В умовах збройного конфлікту екоцид набуває особливої актуальності у зв'язку зі знищенням Каховської ГЕС та іншими масштабними екологічними наслідками агресії, що ставить питання про можливість кваліфікації таких дій за сукупністю з воєнними злочинами.

Імплементация норм міжнародного гуманітарного права в національну практику кваліфікації є однією з найбільш актуальних проблем. Норми КК про злочини проти миру і безпеки людства потребують тлумачення з урахуванням положень Римського статуту МКС, Женевських конвенцій та рішень міжнародних кримінальних трибуналів. Практика Міжнародного

кримінального суду, трибуналу щодо колишньої Югославії та Руандійського трибуналу є важливим орієнтиром для правильного розуміння елементів складів цих злочинів у національному правозастосуванні.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	очна (денна) форма				заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Актуальні проблеми застосування положень Загальної частини Кримінального кодексу України								
Тема 1. Кримінальне законодавство України: сучасний стан та нові виклики.	8	2		6	8			8
Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права.	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 3. Проблематика заходів кримінально-правового характеру.	12	2	2	8	10	2		8
Тема 4. Проблеми застосування амністії та помилування.	10	2	2	6	8			8
Змістовний модуль 2. Актуальні проблеми застосування положень Особливої частини Кримінального кодексу України.								
Тема 5. Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки.	10	2	2	6	12	2		10
Тема 6. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 7. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності.	10	2		8	8			8

Тема 8. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.	10	2	2	6	8		2	8
Тема 9. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.	10	2	2	6	12	2		8
Тема 10. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.	8	2		6	8			8
Тема 11. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти правосуддя.	10	2	2	6	10		2	8
Тема 12. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.	8	2		6	12	2		10
Модульна контрольна робота								
Всього:	120	24	16	80	120	12	8	100
Форма контролю: екзамен								

Теми семінарських занять

№ Сем. занят.	Назва теми	Кількість годин	
		Очна (денна) форма	Заочна форма
1	<p>Тема 2. Закон про кримінальну відповідальність та інші джерела кримінального права</p> <p>Завдання: Провести порівняльний аналіз норми КК України та рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у разі виникнення колізії (наприклад, щодо довічного позбавлення волі без права на перегляд).</p> <p>Результат: Здобувачі повинні визначити пріоритетність джерел права та пояснити механізм застосування рішень ЄСПЛ як джерела права в Україні.</p> <p>Дискусія: Чи можна вважати судову практику Верховного Суду самостійним джерелом кримінального права в Україні?</p> <p>Завдання: Скласти схему дії закону про кримінальну відповідальність у часі, спираючись на принцип зворотної дії.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні продемонструвати розуміння того, в яких випадках новий закон пом'якшує, а в яких — посилює відповідальність.</p> <p>Дискусія: Які ризики для правової визначеності несе часта зміна кримінального законодавства («турборежим» законодавця)?</p>	2	2

2	<p>Тема 3. Проблематика заходів кримінально-правового характеру</p> <p>Завдання: Вирішити ситуаційну задачу щодо застосування примусових заходів медичного характеру до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння у стані неосудності.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні обґрунтувати вибір типу медичного закладу та відмежувати ці заходи від покарання.</p> <p>Дискусія: Де проходить межа між лікуванням пацієнта та захистом суспільства від небезпечної особи?</p> <p>Завдання: Підготувати аналітичну довідку щодо підстав застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні визначити перелік злочинів, за які відповідає юридична особа, та види заходів (штраф, ліквідація, конфіскація).</p> <p>Дискусія: Чи є ефективним інститут «квазі-кримінальної» відповідальності корпорацій у боротьбі з корупцією та відмиванням коштів?</p>	2	
3	<p>Тема 4. Проблеми застосування амністії та помилування</p> <p>Завдання: Провести порівняльний аналіз норм Кримінального кодексу України, законів про амністію та актів помилування Президента України, а також практики їх застосування.</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні: визначити правову природу амністії та помилування; розмежувати їх юридичні наслідки; охарактеризувати суб'єктів та порядок їх застосування.</p> <p>Дискусійне питання: Чи відповідає інститут помилування принципу рівності всіх перед законом?</p> <p>Завдання: Проаналізувати типові проблеми застосування</p>	2	

	<p>амністії та помилування (вибірковість, політичний вплив, відсутність чітких критеріїв).</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні продемонструвати розуміння: ризиків зловживання цими інститутами; проблем правової визначеності при їх застосуванні; впливу амністії та помилування на принцип невідворотності покарання.</p> <p>Дискусійне питання: Чи доцільно обмежити або деталізувати дискреційні повноваження Президента щодо помилування?</p> <p>Завдання: Дослідити підходи міжнародного права та практику ЄСПЛ щодо застосування амністії та помилування (зокрема у справах про тяжкі злочини).</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні: пояснити, у яких випадках амністія може суперечити міжнародним зобов'язанням держави; оцінити допустимість амністії щодо воєнних злочинів та злочинів проти людяності.</p>		
4	<p>Тема 5. Проблеми застосування кримінальних покарань проти основ національної безпеки</p> <p>Завдання: Провести аналіз норм Кримінального кодексу України, що передбачають відповідальність за злочини проти основ національної безпеки (зокрема, державна зрада, колабораційна діяльність, посягання на територіальну цілісність).</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні: визначити особливості складів відповідних кримінальних правопорушень; охарактеризувати види та межі покарань; встановити співвідношення цих норм із загальними засадами призначення покарання.</p>	2	2

	<p>Дискусійне питання: Чи є доцільним посилення кримінальної відповідальності за злочини проти національної безпеки в умовах воєнного стану?</p> <p>Завдання: Проаналізувати практику призначення покарань за злочини проти основ національної безпеки, зокрема питання індивідуалізації покарання, співмірності та врахування обставин справи.</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні продемонструвати розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> труднощів у доведенні вини та визначенні ступеня суспільної небезпеки; проблем однаковості судової практики; співвідношення суворості покарання з принципом справедливості. <p>Дискусійне питання: Чи не створює сувора каральна політика ризиків порушення прав людини у справах цієї категорії?</p>		
5	<p>Тема 6. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.</p> <p>Завдання: Проаналізувати типові помилки та складнощі при кваліфікації кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи (зокрема, відмежування від суміжних складів та правильне визначення форми вини).</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні продемонструвати розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> проблем доказування факту примусу або обмеження волі; труднощів у встановленні мотиву та мети; особливостей кваліфікації вразливого стану потерпілого. <p>Дискусійне питання: Чи достатньо чітко законодавець визначає ознаки “вразливого стану” особи?</p> <p>Завдання: Провести аналіз норм Кримінального кодексу України, що передбачають</p>	2	

	<p>відповідальність за кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи (зокрема, незаконне позбавлення волі, викрадення людини, торгівля людьми, примушування, булінг).</p> <p>Очікуваний результат: Здобувачі освіти повинні:</p> <ul style="list-style-type: none"> визначити об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів відповідних правопорушень; розмежувати суміжні склади злочинів; охарактеризувати кваліфікуючі ознаки. <p>Дискусійне питання: У чому полягають основні труднощі розмежування суміжних складів злочинів цієї категорії?</p>		
6	<p>Тема 8. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки</p> <p>Завдання: Визначити наявність чи відсутність складу злочину в діях особи, яка знайшла зброю та добровільно здала її органам влади.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні проаналізувати умови звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 263 КК України.</p> <p>Дискусія: Легалізація вогнепальної зброї для цивільних: підвищення рівня безпеки чи зростання злочинності?</p> <p>Завдання: Кваліфікувати дії групи осіб, що вчиняють напади на громадян, за ознаками бандитизму (ст. 257) або розбою, вчиненого організованою групою.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні виділити обов'язкові ознаки озброєної банди.</p> <p>Дискусія: Як відрізнити терористичний акт від загальнокримінальних злочинів проти громадської безпеки?</p>	2	2

7	<p>Тема 9. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг</p> <p>Завдання: Розглянути ситуацію отримання лікарем (працівником комунального закладу) грошової винагороди за видачу довідки та кваліфікувати дії.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні визначити, чи є суб'єкт службовою особою, та розмежувати ст. 368 (хабар) та ст. 354 (підкуп працівника).</p> <p>Дискусія: Де межа між «подякою» (подарунком) та неправомірною вигодою?</p> <p>Завдання: Підготувати висновок щодо кваліфікації зловживання впливом (ст. 369-2).</p> <p>Результат: Здобувачі повинні проаналізувати склад злочину, де предметом є вплив на прийняття рішення іншою особою.</p> <p>Дискусія: Чи є провокація підкупу з боку правоохоронних органів допустимим методом боротьби з корупцією?</p>	2	
8	<p>Тема 11. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти правосуддя</p> <p>Завдання: Кваліфікувати дії свідка, який дав завідомо неправдиві показання з метою створення алібі для свого родича.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні проаналізувати ст. 384 та ст. 385 КК, враховуючи конституційне право не свідчити проти себе та рідних. Дискусія: Право на мовчання проти обов'язку сприяти правосуддю: етичні та правові дилеми.</p> <p>Завдання: Розробити алгоритм кваліфікації втручання в діяльність судді.</p> <p>Результат: Здобувачі повинні ідентифікувати форми втручання та момент закінчення злочину.</p> <p>Дискусія: Як забезпечити захист суддів від тиску громадськості та медіа, не порушуючи принцип гласності судочинства?</p>	2	2

Усього за навчальною дисципліною	16	8
----------------------------------	----	---

Самостійна робота

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми кримінального права» передбачає підготовку до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, інтернет-джерел та судової практики, виконання практичних завдань (написання рефератів, аналіз проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях, участь в конкурсах наукових робіт, підготовці та публікації наукових статей, тез тощо) протягом семестру; самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни; підготовку доповідей та презентацій за тематикою практичних занять; переклад іноземних текстів установлених обсягів; опрацювання матеріалів правозастосовної практики, підготовку аналітичних і порівняльних висновків та формування навичок науково-правового аналізу; виконання індивідуальних завдань; підготовку до усіх видів контролю, у тому числі модульних контрольних робіт і підсумкової атестації; підготовку юридичних документів, інші види діяльності, що використовуються в Академії, Інституті і кафедрі.

Орієнтовні кейси / теми доповідей, рефератів, есе:

1. Колабораційна діяльність: проблеми розмежування зі суміжними складами злочинів (державна зрада, пособництво державі-агресору).
2. Воєнні злочини: проблеми кваліфікації та імплементація норм міжнародного гуманітарного права в національне законодавство.
3. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову під час мобілізації: судова практика та прогалини законодавства.
4. Мародерство та інші військові кримінальні правопорушення: особливості відповідальності цивільних та військових осіб.
5. Геноцид та екоцид: проблеми доказування та міжнародно-правові аспекти відповідальності.
6. Несанкціоноване поширення інформації про переміщення зброї та військ: межа між свободою слова та злочином.
7. Домашнє насильство: новели законодавства та проблеми застосування обмежувальних заходів.
8. Сексуальне насильство: імплементація стандарту «добровільної згоди» в судову практику України.

9. Торгівля людьми в умовах міграційної кризи: нові форми експлуатації та проблеми кваліфікації.
10. Кримінальна відповідальність медичних працівників: лікарська помилка vs недбалість.
11. Булінг та кібербулінг: перспективи криміналізації та межі адміністративної відповідальності.
12. Злочини на ґрунті ненависті: проблеми кваліфікації діянь за мотивами расової, національної чи релігійної нетерпимості.
13. Корупційні кримінальні правопорушення: проблеми кваліфікації незаконного збагачення та декларування недостовірної інформації.
14. Шахрайство з використанням електронно-обчислювальної техніки: нові схеми та проблеми встановлення особи злочинця.
15. Кримінально-правова характеристика рейдерства: протидія протиправному заволодінню майном підприємств.
16. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: проблеми доказування предикатного злочину.
17. Криптовалюта як предмет злочину: проблеми кваліфікації розкрадань віртуальних активів.
18. Контрабанда: дискусійні питання декриміналізації та криміналізації окремих видів товарної контрабанди.
19. Інститут кримінальних проступків: аналіз ефективності застосування та проблемні питання дізнання.
20. Необхідна оборона: межі допустимості та практика виправдувальних вироків в Україні.
21. Довічне позбавлення волі: проблеми відповідності практиці ЄСПЛ та перспективи запровадження механізму перегляду вироків.
22. Обмежувальні заходи та заходи безпеки: правова природа та відмінність від покарання.
23. Відповідальність юридичних осіб: заходи кримінально-правового характеру щодо корпорацій (підстави та проблеми застосування).
24. Співучасть у кримінальному правопорушенні: проблеми кваліфікації дій організатора та підбурювача.
25. «Злодії в законі» та злочинний вплив: аналіз застосування статті 255-1 КК України.
26. Незаконний обіг зброї: проблеми легалізації вогнепальної зброї для цивільного населення та її кримінально-правові наслідки.
27. Тероризм та диверсія: спільні та відмінні риси, проблеми кваліфікації в умовах гібридної війни.

28. Хуліганство: відмежування від злочинів проти здоров'я та масових заворушень.

29. Кримінальна відповідальність за керування транспортом у стані сп'яніння: аналіз ст. 286-1 КК України.

30. Штучний інтелект як суб'єкт чи знаряддя злочину: футурологічні проблеми кримінального права.

Вимоги до написання рефератів та есе

Загальні положення:

Реферат та есе є формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти і спрямовані на поглиблення теоретичних знань, розвиток навичок науково-правового аналізу, аргументації правових позицій, критичного мислення та академічного письма.

Під час виконання рефератів та есе здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, вимог чинного законодавства України, стандартів вищої освіти та внутрішніх нормативних актів закладу вищої освіти.

Мета та навчальні завдання:

- формування здатності здійснювати самостійний аналіз доктринальних і нормативних джерел у сфері кримінального права;
- розвиток умінь формулювати та аргументовано обґрунтовувати власну правову позицію;
- набуття навичок наукового письма та коректного використання правової термінології;
- удосконалення навичок систематизації, узагальнення та критичної оцінки правової інформації.

Вимоги до змісту

Реферат

Реферат має аналітико-узагальнювальний характер і повинен:

- розкривати теоретичні підходи до обраної правової проблеми;
- містити аналіз норм міжнародного кримінального права, практики застосування норм міжнародного кримінального права, практики діяльності міжнародних трибуналів ad hoc ;
- відображати сучасні наукові позиції українських та зарубіжних дослідників;
- завершуватися обґрунтованими висновками.

Структура реферату:

1. Титульна сторінка
2. Зміст
3. Вступ (обґрунтування актуальності, мета і завдання)

4. Основна частина (2–3 логічно пов'язані розділи)
5. Висновки
6. Список використаних джерел

Есе

Есе має аналітично-дискусійний характер і спрямоване на виклад та обґрунтування власної позиції здобувача щодо конкретної правової проблеми.

Есе повинно:

- містити чітко сформульовану авторську правову позицію;
- демонструвати здатність до критичного аналізу правових явищ;
- містити аргументацію з посиланням на нормативні акти, доктрину та судову практику;
- відображати логічну цілісність і самостійність мислення.

Рекомендована структура есе:

1. Вступ (постановка проблеми)
2. Основна частина (аргументація позиції, аналіз альтернативних підходів)
3. Висновки (узагальнення та власні висновки)

Вимоги до обсягу:

- Реферат – 7–15 сторінок друкованого тексту
- Есе – 4–8 сторінок друкованого тексту

(без урахування титульної сторінки та списку використаних джерел)

Вимоги до оформлення:

- формат сторінки – А4;
- шрифт – Times New Roman;
- розмір шрифту – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- поля: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм;
- нумерація сторінок – арабськими цифрами (з другої сторінки);
- абзацний відступ – 1,25 см.

Посилання на джерела оформлюються відповідно до чинних національних стандартів бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015).

Вимоги до джерельної бази:

Кількість використаних джерел:

- реферат – не менше 10–15 джерел;
- **есе** – не менше 8–10 джерел.

До джерел належать:

- Конституція України;
- закони та підзаконні нормативно-правові акти;

- рішення Конституційного Суду України;
- практика Європейського суду з прав людини;
- наукові монографії, статті фахових видань;
- офіційні міжнародні документи.

Академічна доброчесність:

Робота повинна бути виконана самостійно.

Не допускаються:

- плагіат, самоплагіат;
- некоректне цитування;
- використання недостовірних або неперевірених джерел.

У разі виявлення порушень принципів академічної доброчесності робота не зараховується та підлягає доопрацюванню відповідно до внутрішніх положень ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є складовою частиною організації освітнього процесу з навчальної дисципліни та спрямовані на формування і розвиток у здобувачів вищої освіти навичок самостійної, дослідницької й аналітичної діяльності. Їх виконання забезпечує поглиблення та систематизацію теоретичних знань, отриманих під час аудиторних занять, а також сприяє набуттю практичних умінь застосування положень кримінально-правової науки для розв'язання актуальних професійних завдань.

Виконання індивідуальних завдань здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно із можливістю отримання консультаційної підтримки з боку науково-педагогічного працівника. Консультації спрямовані на уточнення структури роботи, визначення джерельної бази, формування методологічних підходів та коригування змістового наповнення завдання. У разі виконання завдань комплексного або міждисциплінарного характеру допускається їх підготовка групою здобувачів із розподілом обов'язків та визначенням індивідуального внеску кожного учасника.

З дисципліни «Актуальні проблеми кримінального права» індивідуальні завдання можуть реалізовуватися у різних формах, зокрема: підготовка та публікація наукової статті, підготовка доповіді й участь у роботі наукової конференції, розроблення мультимедійної презентації, аналітичного огляду судової практики, порівняльно-правового дослідження тощо. Обрана форма виконання повинна відповідати змісту дисципліни та сприяти досягненню визначених програмних результатів навчання.

Тематика завдань формується з урахуванням сучасних тенденцій розвитку кримінального права, практики його застосування та наукових підходів до вирішення проблемних питань галузі.

Мінімальні та максимальні строки видачі, виконання та захисту індивідуальних завдань доводяться до відома здобувачів освіти викладачем на початку семестру. Дотримання визначених термінів є обов'язковою умовою належного оцінювання результатів навчання.

Оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань здійснюється відповідно до встановлених критеріїв та передбачає нарахування додаткових (бонусних) балів: за підготовку та публікацію наукової статті – до 12 балів; за виступ із доповіддю на науковій конференції – до 8 балів; за підготовку та представлення презентації – до 10 балів. Конкретна кількість балів визначається з урахуванням якості змісту, рівня наукової аргументації, самостійності виконання та дотримання встановлених вимог до оформлення результатів роботи.

Підготовка тематичної презентації (тема, терміни тощо), а також виконання інших видів індивідуальних завдань погоджується здобувачем освіти із викладачем.

Критерії та умови підготовки, оформлення та публікації наукових матеріалів (статей, тез, доповідей) визначаються безпосередньо оргкомітетом наукової конференції, редакційною колегією видання або установою-організатором.

Умови підготовки, оформлення та критерії оцінювання презентацій визначаються цією програмою (кафедрою).

Методи навчання

Методи навчання становлять систему впорядкованих способів спільної діяльності науково-педагогічного працівника та здобувачів вищої освіти, спрямованих на досягнення визначених програмних результатів навчання, формування загальних і фахових компетентностей, а також ефективно розв'язання навчально-виховних завдань. Реалізація методів навчання здійснюється через сукупність дидактичних прийомів, організаційних форм та відповідних засобів освітньої діяльності.

Під час викладання та опанування навчальної дисципліни «Актуальні проблеми кримінального права» застосовується комплекс методів, що забезпечують поєднання теоретичної підготовки з практичною спрямованістю навчання.

1. Словесні методи

До словесних методів належать способи вербального викладення та опрацювання навчального матеріалу, зокрема: розповідь, пояснення, лекція, бесіда, дискусія. Зазначені методи передбачають описове розкриття змісту тем, тлумачення сутності правових явищ, категорій і процесів, аналіз нормативно-правових положень, а також перевірку рівня самостійного засвоєння матеріалу здобувачами освіти. Їх використання сприяє формуванню системного бачення проблем кримінально-правового регулювання та розвитку навичок професійної аргументації.

2. Наочні методи

Наочні методи передбачають використання візуальних засобів навчання з метою підвищення ефективності сприйняття та осмислення інформації. У межах дисципліни застосовуються демонстрація схем, таблиць, структурно-логічних моделей, діаграм, ілюстративних матеріалів, відеофрагментів та інших засобів візуалізації. Використання наочності забезпечує кращу систематизацію складних правових конструкцій, сприяє формуванню аналітичного мислення та полегшує засвоєння теоретичних положень.

3. Практичні методи

Практичні методи орієнтовані на формування професійних умінь і навичок, зокрема здатності оперувати конституційно-правовими категоріями, аналізувати та застосовувати норми права, вирішувати практичні ситуації у сфері публічно-правових відносин. Реалізація зазначених методів здійснюється під час семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, розв'язання кейсів, аналізу судової практики та моделювання правових ситуацій.

Практична складова навчання спрямована на інтеграцію теоретичних знань із реальними правозастосовними процесами, що забезпечує професійну орієнтацію здобувачів освіти.

Методи за рівнем самостійної пізнавальної діяльності

З метою активізації інтелектуальної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі навчання застосовуються також методи, диференційовані за рівнем самостійності мислення:

- *метод проблемного викладу*, що передбачає постановку наукової або практичної проблеми та послідовне розкриття шляхів її вирішення;
- *частково-пошуковий (евристичний) метод*, спрямований на залучення здобувачів до самостійного пошуку окремих елементів розв'язання поставленого завдання;
- *дослідницький метод*, який передбачає виконання самостійних наукових досліджень, аналіз правових джерел, формулювання власних висновків і пропозицій.

Комплексне поєднання зазначених методів забезпечує належний рівень теоретичної підготовки, розвиток критичного мислення та формування стійких професійних компетентностей у сфері кримінального права.

Методи та форми контролю, критерії оцінювання результатів навчання. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Методи контролю є сукупністю способів діагностичної діяльності, спрямованих на забезпечення зворотного зв'язку в освітньому процесі та визначення рівня досягнення програмних результатів навчання. Їх застосування дає можливість отримати об'єктивні дані щодо успішності засвоєння навчального матеріалу, результативності організації навчального процесу та сформованості у здобувачів вищої освіти відповідних компетентностей.

Контрольні заходи покликані встановити відповідність рівня набутих знань, умінь і практичних навичок вимогам стандартів вищої освіти, освітньо-професійної програми та робочої програми навчальної дисципліни. Оцінювання здійснюється з урахуванням принципів системності, об'єктивності, прозорості та академічної доброчесності.

Самоконтроль

Самоконтроль є важливим елементом навчальної діяльності та спрямований на формування здатності здобувачів освіти до самооцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу. Він передбачає самостійне виконання тестових завдань, аналіз правильності розв'язання практичних ситуацій, перевірку конспектів, підготовку до семінарських занять та інших форм роботи. Розвиток навичок самоконтролю сприяє підвищенню відповідальності здобувачів за результати власного навчання.

Кафедральний контроль

Кафедральний контроль здійснюється з метою моніторингу якості підготовки здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення. Він може реалізовуватися у формі:

- поточного контролю;
- рубіжного контролю;
- підсумкового семестрового контролю.

Такий підхід забезпечує поетапне відстеження динаміки навчальних досягнень та своєчасне коригування освітнього процесу.

Види контролю результатів навчання

В освітньому процесі застосовуються такі основні види контролю:

- поточний контроль протягом семестру;

- виконання та захист контрольних робіт, передбачених навчальним планом;
- приймання та оцінювання індивідуальних завдань;
- підсумковий семестровий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час усіх видів аудиторних занять упродовж семестру. Його формами можуть бути усне опитування, письмові роботи, тестування, колоквиуми, аналіз практичних ситуацій, виступи здобувачів під час обговорення питань на семінарських заняттях тощо. Результати поточного оцінювання доводяться до відома здобувачів своєчасно та в установленому порядку.

Можливості поточного контролю є надзвичайно широкими: мотивація навчання, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, диференційований підхід до навчання, індивідуалізація навчання тощо.

Форми участі здобувачів вищої освіти у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- самостійне опрацювання тем;

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної/індивідуальної роботи; спостереження як метод контролю; тестовий контроль (тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність); проблемні ситуації, метод самоконтролю та самооцінки; оцінювання кейс-завдань.

Система оцінювання та вимоги

№ Тем	1	2	3	4	5	6	7	8	Загальна сума балів
Робота на сем. занятті	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Самостійна робота	3	3	3	3	3	3	3	3	24

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	24	24	12	40	100

*Робота на семінарському занятті оцінюється у 3 бали.

Види робіт передбачених на семінарському занятті:

- експрес-опитування;
- опитування за темою заняття;
- тест;
- виконання практичного завдання;
- розв'язання задач;
- презентації студентів.

** Самостійна робота студента передбачає підготовка до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекції, вивчення базової і додаткової літератури, періодичних видань, Інтернет - джерел та судової практики, підготовка юридичних документів. Оцінюється в 3 бали

***Модульний контроль здійснюється у вигляді *тестування*.

Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 12 питань.

Види тестових завдань:

- З вибором однієї правильної відповіді з наведених варіантів;
- З вибором кількох правильних відповідей;

Критерії оцінювання: виконання тестових завдань – максимум 12 балів.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми кримінального права» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену проводиться усно. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності.

До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементами презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

Контрольні питання з курсу «Актуальні проблеми кримінального права»

1. Сучасна кримінально-правова політика України: поняття, напрями та тенденції.
2. Вплив рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) на кримінальне право України.
3. Джерела кримінального права: співвідношення КК України, Конституції та міжнародних договорів.
4. Принцип верховенства права та принцип законності у кримінальному праві: проблеми реалізації.
5. Дія кримінального закону в часі: проблеми зворотної дії закону.
6. Дія кримінального закону в просторі: принципи та колізії.
7. Екстрадиція (видача особи): кримінально-правові аспекти та обмеження.
8. Поняття кримінального правопорушення: розмежування злочинів та кримінальних проступків.
9. Малозначність діяння: критерії та правові наслідки.

10. Проблеми визначення об'єкта кримінального правопорушення у сучасній доктрині.
11. Суб'єкт кримінального правопорушення: вікові особливості та обмежена осудність.
12. Кримінальна відповідальність юридичних осіб (заходи кримінально-правового характеру): підстави та проблеми застосування.
13. Проблеми визначення вини (умисел та необережність) у складах зі складною конструкцією.
14. Помилка в кримінальному праві: види (юридична, фактична) та вплив на кваліфікацію.
15. Стадії вчинення кримінального правопорушення: проблеми кваліфікації готування та замаху.
16. Добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення: умови та правові наслідки.
17. Співучасть у кримінальному правопорушенні: види співучасників та проблеми кваліфікації їх дій.
18. Екссес виконавця: поняття та правила кваліфікації.
19. Причетність до злочину: відмежування від співучасті.
20. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння: сучасні проблеми необхідної оборони.
21. Крайня необхідність та фізичний/психічний примус: критерії правомірності.
22. Діяння, пов'язане з ризиком, та виконання спеціального завдання як обставини, що виключають протиправність.
23. Виконання наказу або розпорядження: умови звільнення від відповідальності та відповідальність за виконання злочинного наказу.
24. Система покарань в Україні: проблеми ефективності та відповідності меті покарання.
25. Довічне позбавлення волі: проблеми конституційності та перспективи умовно-дострокового звільнення.
26. Конфіскація майна та спеціальна конфіскація: відмінності та практика застосування.
27. Призначення покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків.
28. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання: проблеми судової дискреції.
29. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та примиренням винного з потерпілим.

30. Звільнення від відбування покарання з випробуванням: підстави та контроль.
31. Амністія та помилування: порівняльно-правова характеристика.
32. Судимість: поняття, строки погашення та зняття, правові наслідки.
33. Примусові заходи медичного характеру: види, підстави застосування та продовження.
34. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
35. Проект нового Кримінального кодексу України: основні новели та концептуальні зміни.
36. Кримінально-правова характеристика дій проти основ національної безпеки України (загальний огляд).
37. Державна зрада (ст. 111 КК): об'єктивна сторона та відмежування від шпигунства.
38. Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК): форми, розмежування з пособництвом державі-агресору.
39. Пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК): проблеми кваліфікації.
40. Шпигунство та диверсія: порівняльна характеристика складів злочинів.
41. Перешкоджання законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань (ст. 114-1 КК).
42. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї та рух ЗСУ (ст. 114-2 КК).
43. Поняття та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
44. Проблеми кваліфікації пропаганди війни та агресії.
45. Порухення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК): бланкетність норми та застосування міжнародного права.
46. Екоцид та геноцид: проблеми доказування складу злочину.
47. Найманство (ст. 447 КК): відмінність від участі іноземних добровольців у захисті України.
48. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення): загальна характеристика.
49. Непокора та невиконання наказу: розмежування складів (ст. 402, 403 КК).
50. Самовільне залишення військової частини (СЗЧ) та дезертирство: проблеми кваліфікації.

51. Умисне вбивство: поняття, види та кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 115 КК).
52. Вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, та вбивство при перевищенні меж необхідної оборони.
53. Розмежування умисного вбивства та умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого.
54. Доведення до самогубства: проблеми встановлення причинного зв'язку.
55. Тілесні ушкодження: критерії визначення ступеня тяжкості.
56. Домашнє насильство (ст. 126-1 КК): об'єктивна сторона та систематичність.
57. Катування (ст. 127 КК): імплементація міжнародних стандартів.
58. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК): відмежування від захоплення заручників.
59. Торгівля людьми (ст. 149 КК): проблеми кваліфікації та відмежування від сутенерства.
60. Злочини проти статевої свободи: поняття добровільної згоди (ст. 152, 153 КК).
61. Сексуальне насильство щодо неповнолітніх: проблеми кваліфікації.
62. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, та ненадання допомоги хворому медичним працівником.
63. Крадіжка, грабіж, розбій: критерії розмежування.
64. Кваліфікація майнових злочинів в умовах воєнного стану (автоматична кваліфікація за ч. 4 ст. 185 КК та ін.).
65. Шахрайство: способи вчинення, «комп'ютерне шахрайство» (ч. 3 ст. 190 КК).
66. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
67. Вимагання: відмінність від розбою та примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань.
68. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом: предмет і предикатний злочин.
69. Ухилення від сплати податків: межа між оптимізацією податків та злочином.
70. Контрабанда: види предметів та проблеми криміналізації товарної контрабанди.
71. Протидія законній господарській діяльності (рейдерство).
72. Терористичний акт: склад злочину та відмежування від диверсії.

73. Створення злочинної організації та спільноти (ст. 255 КК): «зłodії в законі» та злочинний вплив.
74. Бандитизм: ознаки озброєної банди.
75. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).
76. Порухення правил безпеки дорожнього руху (ст. 286 КК): визначення причинного зв'язку.
77. Керування транспортними засобами в стані сп'яніння (ст. 286-1 КК): особливості складу.
78. Хуліганство (ст. 296 КК): мотив явної неповаги до суспільства.
79. Поняття службової особи у кримінальному праві.
80. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК): ознаки істотної шкоди.
81. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК).
82. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК).
83. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК).
84. Зловживання впливом (ст. 369-2 КК): специфіка предмета злочину.
85. Незаконне збагачення: проблеми доказування активів.
86. Декларування недостовірної інформації: суб'єкти та межі відповідальності.
87. Посягання на життя працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК).
88. Завідомо неправдиве показання (ст. 384 КК): право на захист vs правосуддя.
89. Невиконання судового рішення (ст. 382 КК): суб'єкти відповідальності.
90. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК).

Рекомендовані джерела (література):

Основні:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник : у 3-х т. Загальні засади. Київ : ВД «Дакор», 2019. Т.1. 562 с.
2. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Р. В. Вереша. – 2-ге вид. Київ : Центр учб. л-ри, 2020. 320 с.

3. Вереша Р.В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 612 с.
4. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. В. Сухонос. – Суми : Університетська книга, 2021. – 375 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред. А.С. Беніцького, В.С. Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. К.: Істина, 2021.
6. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: навч. посібник / за заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2023.
7. Кримінально-правові заходи в Україні: підручник / за ред. проф. О.В. Козаченка. Миколаїв: Іліон, 2019. 216 с.
8. Бабанли Р.Ш. Призначення покарання в Україні: теоретично-прикладні засади: монографія. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 488 с.
9. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т.1 – Луганськ: видавництво «Елтон-2», 2022. – 780 с.
10. Ягунов Д.В. Практика Європейського суду з прав людини: питання кримінального судочинства. Одеса: Фенікс, 2024.

Додаткові:

1. «Судочинство та судоустрій в Україні» посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого співавторство. «Видавництво Людмила» 2020 - 196 с
2. Юридичний механізм захисту прав людини: посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2021. 172 с.
3. Криміналістика: збірник тестових завдань: посібник для вищих навчальних закладів Співавторство “Видавництво Людмила”, 2021. 60 с.
4. Прокуратура України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022. 119 с.
5. Правоохоронна діяльність в Україні посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022. 119 с.

6. Національна поліція України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022, 188 с.

7. Національне агентство з питань запобігання корупції посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022, 136 с.

8. Національна гвардія України як правоохоронний орган посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022, 104 с.

9. Державна прикордонна служба України як правоохоронний орган спеціального призначення посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2023, 168 с.

10. Національне антикорупційне бюро України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022, 168 с.

11. Служба безпеки України посібник для в закладів вищої освіти за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А.М. Кислого. Київ: “Видавництво Людмила”, 2022, 128 с.

Інформаційні ресурси:

Офіційний сайт Президента України	www.president.gov.ua/
Офіційний сайт Верховної Ради України	www.rada.gov.ua
Офіційний сайт Кабінету Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Офіційний сайт Верховного Суду України	www.scourt.gov.ua
Офіційний сайт Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ	www.sc.gov.ua
Офіційний сайт Міністерства Юстиції України	www.minjust.gov.ua
Офіційний сайт Вищої ради юстиції України	www.vru.gov.ua
Національна академія правових наук України	www.aprnu.kharkiv.org
Освітній портал	www.osvita.org.ua

Обговорення правових питань "LIGA ONLINE"	www.liga.kiev.ua
Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського	www.nbuv.gov.ua
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого	www.nplu.org
Бібліотека ім. Лесі Українки	www.lucl.lucl.kiev.ua
Бібліотека Верховної Ради України	www.lib.rada.gov.ua
Єдиний державний реєстр судових рішень.	http://reyestr.court.gov.ua
Судова влада України	https://court.gov.ua
Інформаційно – пошукова система «Нормативні акти України (НАУ)».	http://www.nau.ua